

Петропавловск-Камчатский. Суг адыанья вулканын өөрөнни көөрү-биле тускайлап тургускан далайде баштайгы суга «Вулканолог» эртем рейсине чоруккан. Фиделин далайда Назно ортудуктарынын деңиздеринге шикелдерин чоруткан турар. Сулода эки дөзөн тос эртем лабораториясы, саылага төбөрү.

МЕДЭЭЛЕР

Делегат-биле ужуражылга

Партиянын XXV съездинин делегаты, Чөөн-Хемчикте СЭНП-ниң XXII съездинин аттыг совхозтун директору, Ада-Чурттуң Улуг дайынын киринчи Т. Н. Пичен-оол номазы Барынь-Хемчинин «Шекпэр» совхозтун ажил-шичилери-биле ужуражылга чоран.

Баштай ортумак школанын өөреникчилери-биле ужурашкан, СЭНП-ниң съездинин ажилына киржил чоранын, оң шиктилерин амыдыралга ботандырар дээш совет кижилерин кызыма ажилдап турарын ол чугаалаан. Съезд болганындан бээр бир чыл эркен, бо аразында чүү кылдынганын делегат республиканын районун, ажил-агынын чиктеринден көргүзүп тургаш, талыштырып тайыл-буулаан.

Суурнуң клуунга база шак ындаг ужуражылга эркен. Чыылганарга СЭНП-ниң XXII съездинин аттыг совхозтун бот-тымын-гыр эрткистери концерт көргүскен, шыдыраачылары эш хуузууң ужуражылганын эрткирген.

Делегат Т. Н. Пичен-оол Кызыл-Мажалын ортумак школанын өөреникчилери-биле база ужурашкан.

Х. МОНГУШ.

Тоожунуң дугайында

«Анам дугайында төзү» Катерина Танованың бир дугаар бижээн улуг хемээлдиг проза чогаалы. Тоожунуң кол маадырлары Дарган-оолдарның өг-бүлө-зи, улуг огу Чылбак оларнын амыдырал-чуртталганына үндөшпөс тоожуну бижээн. Шагаан-Арыгың №2 школаның тыва дыл башчыларынын уурттулга-зы-биле үстүңкү класстардын өөреникчилериниң ул тоожуга хамаарышан сайгарылганы солун болган.

Кол маадыр Чылбак он-ээде чон-биле кады, ону чондан аңгылаары берге. Кижилериниң куш-ажылды үнөлөп билери, бойуска хумагалыг, аңаа ынан болуру ада-незиниң аны-талга үлгериңден нол хамаар-мыр. Совет улустуң маадырдыг чоруун маңгежилди алдарындары пионерлерниң база бир чугула сорулганы кылдыр тоожуга көргүскен. Тоожуда бойуска темасы маадырларнын амыдыралы-биле сырый холбалыг дээш өскө-дээ ботандарын өөреникчилер илереткенер.

А. СЕРЕН. Улуг-Хем район.

БИСТЕ БАЙДАЛ МЫНДЫГ

Балтаанын өлкө аарыгы-рынга удуу сапаторийн —Тыванын хоочун эмелге черлериниң бирөөн. 1940 чылдарда алаа өмпөр болган чурттаар чалгыс корус, бир улуг эми, ийн эми сестралы ажылдап турган. Ам ында дот улуг корпус медициналык аргы үеңиң дериг-херекселери-биле дериттинген. 14 кабинет бар. Бедик мергежилдик, дөди эртемниң ол ады эмчлер, бекен чеди эми сестралар эмедий турар кижилериниң кадым дот сатып чоңагыр ажилдап турар. Окпе аарыг уруулар эмешпаана, өрө-далганы ында узакчылган турары дык таарымталыг. Ук сапаторийге республиканың ирар-чок булуңдарында кээ эмедий, кан-кадык кылдыр сегези, чоруп турарларын саны кайы той. Эмне-диң алаш чоруп тура, эмне турганы эмне-диң эми сестраларынын болгаш сапаторийниң өскө-дээ ажилчыларының адынга би-ээни өөрүң четтиргенин илереткен өөрүңкү чыгып сестралы мында кызыл дептерге шиктен киж чоргал-рал-биле помчуур.

СТУДЕНТИЛЕРНИҢ ДУЗАЗЫ

Красноярскиниң көдө ажыл-агыйга удуур кездерле белекээр техникумууну 2 хуузууну 4 ботунуң зоотех-нику-организатор салбырында студенттери 1977 чылдын феврал тоңчунда крайын Емельянов районун «Солон-чы» совхозуна боттарынын күш-ажылчы практикасын ачатмын башкысы Евгения Ефи-мова Каравезанын удуурта-га биле эрткирген. Күш-ажылчы практика дээр-ле сургууларын теория кыры-га өөрөнп эркен чүдөдери херек кырында хол-биле туулу ажилдары ол ден чүве бал-дыр болгай.

Студенттериниң кылдыр ажилы ындаг-ла белеп эвес турган. 1600 ажал инек-тиң ханын шикелдеге албы-шаан, туберкулезка удуу сы-мыртышкын чорудар ужу-рут. Баштайгы хун специали-тер болгаш башкы Е. Кара-ева ажилдарынын арга-дуржулганын көргүзүп, инек-тиң саат дамырын кайычылдып кайчар тыварын, техникасын анык чок чорууга озал-оң-дал ботдурбанын аргаларын студенттерге өөрткин.

Оң соода ажал-херек-лаа эгезин. Баштайгы хун ажил-териниң уулу-шырыла дээр-ге кийге болгаш четтирген баар чыгы болган. Ол хун бир ботдур-ке-ле 5 киж ажалдап хун-ээниң түнелдеме 5 ботк 103 инектен хан алагарын. Мынчалар ажалдар болуу-аус-са, 1600 ажал инекти 2 недели ичинде доолуп шыдыас бис-леп студенттер баштайгы хун түнел чугаалашканын. Дараазында хунерден эгезип, студенттер мергежил, бир бот-лукке 5 киж турган болза, 2 киж бооп алган. 12 ботдур-ке үстүп алган. 1600 ажал инекти 4 хунуң ичинде ханын ап доолушканын. Инектен хан ап доолушканын студенттер О. Кал-оол, К. Кара-Монгуш, К. Котушева, К. Кукаева олар эки ажалдап, боттарынын бели мергежилди өскө өөрткин-ден артык көргүскенер.

Дараазында ийн хун артык-кап ол-ла ханын алган инек-терин туберкулезка удуу «ту-беркулез» деп эм-биле тарымышкын кылдыр дооскан-ныр. Инек тарымырыга М. Мон-гуш, Х. Ондар, Н. Желанова олар эки ажалдап, эи кой организациаларынын харак-теристика, 3Х4 хемээлдиг, бөрт чокка тыртырган 3 фо-то-чурткар, СЭНП азы ВДКСМ хооронанын, рай-компартияны чоруткан бижин.

Тыва АССР-ниң кадрлар килдинден кирериниң шыгалдырлар дужаары-биле чоруткан бижакти алган кижилерге Кызыл хоорайдан өрө-дилге черинге чедери болгаш оон дедир келери хаас.

Конкурстун медицинашкын эркен кижилериниң дылдалыг кылдыр кир санаар бол-гаш оларын хаас чөм-биле, хөп-биле, нитианын чуртталга бажыны биле халдырар.

Оон аңгыда айда 40 рубль хемээлдиг стипендияны тө-лөр. Айтырылганы дараазында адресче чорудар: Тыва АССР-ниң ИХМ-ниң кадрлар милди-ни, № 26 кабинет, телефон-нар: 2-10-71, 99-23-88.

1977 чылдын чайынында (июнь-август) Чехословакияг, Болгарияга, Моолга баарын ча-лап тур. Силер акы-дунма-лышкы чурттарынын пайсы-лаадырына, хоорайларына барып, төөгүнүң болгаш архи-тектураның тураскалдарын көрүп, музейлерге, дуганнар-ге экскурсиялар кылып,

Танды, Эрэн, Тес-Хем, Улуг-Хем, Каа-Хем, Кызыл рай-оннарынын чурттагычларынын кичээлгинеңе. Кызылдын теле-сателит радиоприемниктер-ни, магнитофоннары, радио-лазарын септен турар. Радио-аппаратуралары районнар-ын амыдырал хандырыга доминаттарыга болгаш олар-нын хулаан азыр пунктула-рына септедери-биле дужаар.

Тыва облпрофсоюзел.

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ Полугаевский биле Мекингтин кайызы тинилээр ирги?

Шыдыраа талазы-биле деле-гей чемпион Анатолий Кар-пов-биле ужуражар ойнакчы-ны индиер кордакчыларын сес кижини аразыга ботур баштайгы маргалдааы бразил Эрикже Мекинг биле Лев По-лугаевский аразыга февраль 27-де швейцар хоорай Люцер-ге эргезэн.

Полугаевский дык хой чыл-дарын дургузууда совет гроссмейстерлериниң терган-нериниң бирээни болбушап, бодуну хууда рейтинг-көрү-туглериниң талазы-биле деле-гейниң оң дээр шыдыраачы-ларының саныга кирип турар.

«Улуг» спортке оон оруу ба-ла-ла биста шымыр шым-раачыларының мыншак көрү-түгү эргезэн. Баш-тай-школаын шыдыраа бол-гуну, оон соода-Кубышев хоорайнын Пионерлер орду-зуну шыдыраа секциясы. Рязань Пионерлер ордузунга Микант Талды азы Тбилис-сияныче-Титран Петросяны инчөөгөйгө албай барбаашы мыншак анык талантын база-ла эскет чокка эрткирлп кө-лөвөн. Салым-чазаның шы-дыраачыны мергежилди өскө-рүгине чогуу чүү дуузалашма?

Шыдыраа дугайында касы-каш чус номнарың Полуга-евский биле шыдыраа биле-төкөзүндө шаг-шааны дык ховар дээр номнары, чижээ-дээр, шыдыраа эртемниң баштайгы проландактерин — Эль Греко, Лопс болгаш өскө-рлериниң-дээ ажилдары бар. Ийнде бир ном ол библиотек-анын эвинең эне-эрим үе-лөт. Ол дээр орус шыдыраа инчээле кымырын кайчар ажалдаанын дугайында ном болур. Келер үеңиң гроссмей-стери чогуу-на Чигоринин сал-гыларын өөрөнп тургаш, шы-дыраага илал хандыктын, бер-десе болуп ол чорук соолуна.

Шилиндек хаакчылар илерээн

Тыва АССР-ниң XII кымын спортквалдаанын хаакчы маадырнын түнел маргал-дааы Кызылдын Хербиете хаак баазаның ул хун үргү-түлгөсүн доолушкан. Бирги хунде херээженер 3,5 километрге, эр улус 10, 15 километрге ма-дын. Бо хемээлдерге Л. Кри-стьянова, Е. Чуртуо, Э. Кры-стьян, И. Григорьев, Н. Бу-хтуев эи эи маадырлар.

Эр улустун 4x10 километриниң эстафетаның бирги ботдур-кен «Спартак» эки тура спорт пилитисинин хаакчы-лары, ийги болуктен Тес-Хеминиң спортчулары бирги черин элээшөр. Херээжен-териниң 4x5 километрини эста-фетаның бирги ботдур-кен Абаканын хаакчылары, ийги болуктен Улуг-Хемниң урутары шыгаларын.

Маргалдаанын соолгу хун-дунде хаакчыларын аразыла шапталдыг черин азыр дотт спортке демеел улам шык-ты болган. Эр улус 20 кило-метрге, херээженер 10 кило-метрге маянаан. Алаа бистин республиканын эи шилиндек хаакчылары кижип, боттары-нын күжүң шешкен.

Хову-Аксеминда урутарын спорт школасынын директору В. Ковалев хаакчы маадыр та-лазы-биле мергежилдик спорт-чуларынын бирээни. Ол 20 километрин 1 шаг 09 минута 10 секундда эркен, бирги черин алган. Абакандан келген хаакчы С. Паныков Ковале-вин 5 секунда озадан келген, ийги черин алган. Бай-Хаак ортумак школасынын өөреник-чизи Л. Кудряченко он кило-метрин 42 минута 50 секун-дада эркен, бирги шапталды алган.

Хаакчы маадырнын мар-галдаанын түнелде бирги ботдур-кен Кызыл хоорай-ны, ийги болуктен Тожу рай-онунуң спортчулары бирги черлерин элээш, ийгилик ку-боктарын, бирги черини дипло-марын алганар.

Тыва АССР-ниң XII спортквалдаанын ийги түнелди үндүрген. Алаа бирги ботдур-кен Кызыл хоорай, ийги бо-луктен Тожу район бирги чер-лерин алган. М. СЕДИП.

ЧУРУКТА: 20 километриниң хаак оруунда. В. ШИМОВТУҢ ФОТОУ.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: ИИ АЕКС 667000. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлөшүнүн Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садмын талазы-биле эрелелин тираграфиясы (Кызыл, Шетякин Кравченко куумчузу, бажың № 1).

СОЛУН НЕДЕЛЯ 6 КАТАПУНЕР. Тираж 16332. ЧАГЫҢ № 129. ТС-00076.